

وسدان باستاپ ۇشقىنان جالنى قاۋلادى

___ ُسزى كۆزگى جىين - تەرن كوتەرلىسىندە كەزدەسكەن جەر ۋنچىاشعا باستايىن

□ شىنخۇا اگەنتىگىنىڭ تىلشەلرى تان چاڭ، لىۋ لىياڭخىڭ

گان خوۋمەي قارتىڭ بۇل كۇندەگى ەڭ ۇناتانى اۋا رايى جاقسى كۇندەرى دوڭغەلەكتى ورنىدىعبنا وتىرپ كۇزگى جىين - تەرن الاڭىنا بارىپ كۇنگە قاقتالىپ، بۇرنىعى داڭقتى جىلداردى ەسكە اۋى ەدى.

1927 - جىلى خۇنان ولكەسى لىۋياڭ قالاسى ۇنجىياشى قالاشعبنىڭ داچىڭ قىستانىعبدا تۇعان ول كۇزگى جىين - تەرن كوتەرلىسىمەن ”ئۆيدەي جاستى“، كىشكەنتايىنان قىستانتقانى قارتناردىڭ كۇزگى جىين - تەرن كوتەرلىسى تۇرالى اڭگىمەلەرن تىڭداپ وسكەن.

قىزىل شۇناق اياز كەزى، جان - جانۋار قىسقى ۇيقعا كەتكەن شاق، ۇنجىياشى قالاشعبىنادى كۇزگى جىين - تەرن الاڭى ءىپتى دە ايىندى دا ايدىندى كورنەدى.

الاڭنىڭ شعبسى وڭتۇستىگىندە جۇمىسشى - شارۋا توڭگەرستىك ارىياسنىڭ تۇڭعبش اسكەري تۇى، ون مىڭ شاقىرم ۇلى قورعان، ماۋ زىدۇڭنىڭ ‹‹باتىس وزەندە اي. كۇزگى جىين - تەرن كوتەرلىسى›› اتتى ولە- ڭىن نەگىزگى مازمۇن ەتكەن ”شۇعالالى باستانما“ قىزىل تۇ ءۇمىسنى ايرىقشا كوزگە ءتۇسىپ، وسىناۋ خۇنان - جياڭشى شەكاراسىنادى اۋىل - قالاشتىڭ قىزىل گەنن ايجىلەپ تۇر.

1927 - جىلى ۇلى توڭگەرس سىتسىزىدىككە ۇشراعاننان كەيىن، جۇڭگو كومۇنىستىك پارتياسى ورتالىق كومىيتەتى وڭشىل ورايشلىدىق قاتەلگىن تۇزتەپ، دەرەبس، وزىنە - ۇزى قوجايىن بولۇ، گويمىنداڭ كەرتارتە- پاشىلارىنا قارۋلى قارسلىق كورسەتۇ سىندى كۇرەس جولنا تۇسەدى ءارى جۇمىسشى - شارۋالار قوزعالسى- نىڭ نەگىزى ءبىرشاما جاقسى خۇنان، خۇبەي، گۇاڭدۇڭ، جياڭشى 4 ولكەدە كۇزگى جىين - تەرن كوتەرلى- سىن قوزعاۋدى وپعارادى.

كۇزگى جىين - تەرن كوتەرلىسىنىڭ ۇنجىياشدا كەزدەسكەندەگى كونه جۇرت شىندەگى قىزىل ارىميا ۇرانى زالىندا ءبىر - بىرلەگەن توڭگەرستىك ۇراندار بۇالدىرلانىپ تانىلادى ___ ”جۇمىسشى - شارۋا - اسكەر- لەر نىتىپاقتاسىپ قارۋلى كوتەرلىس جاسايدىق“، ”جۇمىسشى - شارۋالار قارۇلانىپ جۇمىسشى شارلاۋشىلار اتە- رەتن وپىدەاسترايدىق“، ”جۇڭگو كومۇنىستىك پارتياسىن قولدايدىق“، ”قىزىل ارىميا جاساسىن“. بۇل كۇزگى جىين - تەرن كوتەرلىسىنىڭ الدى - ارتىنادى خۇنان، جياڭشى شەكاراسىنادى جۇمىسشى - شارۋالار قوزعالە- سىنىڭ تولاسىز تۇىلعباندعبىنىڭ جاندى ايعاى.

1927 - جىلى 9 - ايدىڭ 9 - كۇنى كۇزگى جىين - تەرن كوتەرلىسى بۇرق ەتە ءتۇستى. جۇمىسشى - شارۋا توڭگەرستىك ارىمياسى 1 - ارىمياسى 1 - شىسىنا قاراستى 3 تۇانداعى 5000نان استام ادام جەكە - جەكە جياڭشىدىڭ شىۋشي، انيۇان، تۇڭگۇندا كوتەرلىس جاساپ، 3 بەتالىسپەن بىرلەسىپ چاڭشا قالاسىن اۋدى جوسپارلايدى.

ماۋ زىدۇڭ ‹‹باتىس وزەندە اي. كۇزگى جىين - تەرن كوتەرلىسىندە›› بىلاي دەپ سۇرەتتەيدى: ”جۇ- مىسشى - شارۋا توڭگەرستىك ارىمياسى اتانغان، تۇمەز بار وراق، بالعا ورنى العان قاتاردان. جەدەلدەدىك، جياڭشىگە دە توقتالماي، خۇنان جاقىتى تىكە كوزدەپ بەت العان. جەر يەسى قان قاسقاتقان قاعىنىپ، شارۋا تەگسى كەتكەنەدى شاعىنىپ. ءۇيرىلدى كۇزگى جىين كەزىندە بۇلت تۇنەرگەن، كوتەرلىس بولدى بەينە جاي تۇسكەندەي جارىلىپ“.

اليدا جاۋ كۇشتى، ءبىز ءالسىز بولعباندىقتان، ءار باعبتتاعى كوتەرلىس بۇراڭدىقتارعا ۇشرادى، كوتەردە- لىسشى قوسىنىڭ ادام سانى جەدەل كەمىپ، 1500دەن استام ادامعا ازىدېدى. سول كەزدە خۇنان ولكەلىك پارتيا كومىيتەتى الدىڭعى شەپ كومىيتەتنىڭ شۇجىسى بولپ تۇرعان ماۋ زىدۇڭ قولما - قول كەسىم جاساپ، 9 - ايدىڭ 17 - كۇنى ءار تۇاندى ليۇياڭ قالاسىنىڭ شعبسى وڭتۇستىگىندەگى ۇنجىياشعا جىنالۇعا بۇيرادى.

9 - ايدىڭ 19 - كۇنى ماۋ زىدۇڭ ۇنجىياشداى لېرنى مەكتەبىندە الدىڭعى شەپ كومىيتەتنىڭ ءماجلىسىن باسقارپ اشپ، چاڭشاعا شابۇىلداۋدان باز كەشىپ، جاۋدىڭ ۇستەمدىك كۇشى ءالسىز اۋىل - قىستاقتارعا بارپ دامۇدى العا قويدى. قىزۇ تالقى ارقىلى ءماجلىس، ەڭ سوڭىندا، ماۋ زىدۇڭنىڭ دۇرىس قۇاتناماسى ما- قۇلداپ، اسكەري قوسىندى لوشياۋ ناۋ جۇلگەسىن بويلاپ وڭتۇستىككە قاراي اۋىستىرۇدى وپعارادى. وسىدان باستاپ جۇڭگو توڭگەردىسى ”اۋىل - قىستاق ارقىلى قالانى قورشاشۇ، اكىمياتى قارۇمەن تارتىپ الۇ“ جولنا ءتۇ- سپ، بولمىسىز ۇشقىن بىرتىندەپ قاۋلاپ جالىنعا اينالا باستاندى.

كۇزگى جىين - تەرن كوتەرلىسى خالىق ارىمياسىنىڭ تۇڭعبش اسكەري تۇۋن كوتەرىپ، جۇڭگو كومۇنىستىك پارتياسىنىڭ شارتىسى باشلىعبىنداعى جاڭاشا خالىق ارىمياسىن قۇردى، ۇنجىياشدا ارىمالاردىڭ كەزدەسىپ، اسكەري قوسىندى اۋىستىرۇى اۋىل - قىستاق ارقىلى قالانى قورشاشۇ سىندى دۇرىس توڭگەرسى جولنى اشتى.

كۇزگى جىين - تەرن كوتەرلىسى ۇنجىياشى ارىمالار كەزدەسۇى ەسكەرتكىش سارايى پارتيا باشلىق گروپپاسىنىڭ شۇجىسى، ۇنجىياشى قالاشىق پارتكومنىڭ شۇجىسى شىبە بو مىنانى ءبىلدىردى: كۇزگى جىين - تەرن كوتەرلىسىندەگى كەزدەسكەن جەر رەتىندە ۇنجىياشى قالاشعبىنىڭ داڭقتى توڭگەرستىك تارىجى بار، تارىختىڭ اۋمالى - توكپەلى وزگەرسىنە كۇا بولدى، سونداي - اق ۇزاققا سوزىلماعن ماشاقتاتى كۇندەردى باسە- نان وتكەردى. بۇل كۇندەرى، پارتيانىڭ پارەمەندى باشلىعبىندا، ۇنجىياشى بايرىعى رايونىنادى بۇقارا اۋىل - قىستاقتى گۇلدەندىرۇدىڭ داىغىل جولنىدا كەلەدى. ”وتباسنا قاراي شارا قولدانىپ، كاسپ سالامى ارقىلى كە- دەيلەردى سۇيەمەلدەۋ نىسانىن بەلسەنە دامىتۇ ارقىلى قالاشعبىمز داعى 555 كەدەي وتباسى كەدەيلىكتەن ورنىقە- تى ارىلدى“ - دەدى شىبە بو.

ۇنجىياشى قالاشعبى ليۇياڭ قالاسىنادى قازىنالىق كىرسى 100 مىللىيون يۇاننان اسقان تۇڭعبش اۋىل - قالاشىق، اليدا قاراستىلعبىنداعى يانچىيانشىن قىستاعى جەرى شالعاي، جان باسنىا تۇرا كەلەتىن ەگىستىك جەر كولەمى از، ورمانىدى جەردىڭ اشىلۇ سالىستىرماسى تومەن بولعباندىقتان، ولكە بەلگىلەگەن كەدەي قىستاق بولاتىن. جاڭ يۇننۇڭنىڭ وتباسى، ءىپىتى، قىستانتاعى ەڭ كەدەي وتباسىلارنىڭ ءبىرى ەدى، ”ەڭ قىيىن كەزدە اۋرۇ كورسەتۇگە دە اقشا بولماي قالانتىن“.

2014 - جىلى جاڭ يۇننۇڭ وتباسى كەدەيلىكتەن دالە - ءدال اربىلتۇداعى ارحيۇ تۇرعىزىلىپ، كارتىچكالازدە- ىدىرىلماعن كەدەي وتباسى تىزىمىنە ەنگىزىلدى. جەرگىلىكتى پارتكوم مەن ۇكىمەت، ەڭ الدىمەن، وعان قاتەرلى ۇيلەردى جاڭالاۋ كومەك قاراجاتىن ءوتىنىش ەتىپ، جاڭا ءۇي سالىدىردى. ومارتاشلىق تاجىربىسى بار جاڭ يۇننۇڭ تاعى ءوسىمى قازىنادان تولەنەتىن قازىن اقشا لىپ، ومارتاشلىق كولەمىن بىرتىندەپ كەڭەيتىپ، 2015 - جىلى ساتىمەن كەدەيلىكتەن ارىلدى. بۇل كۇندەرى ول جەڭىل اۆتوكولىك ءمىنىپ، وتباسى بارعان ساپىن شالقي ءتۇستى.

كىشكەنتايىنان قىزىل مادەنىيەتكە جاقىن جۇرگەن گان خوۋمەي 1948 - جىلى توڭگەرسى جولنا ءتۇستى. ازاتتىق سوعىسىندا سوعىس ءورتى شىندە سان رەت اجالدىان قالعان ول ءبىر رەت 1 -، ءبىر رەت 2 -، 5 رەت 3 - دارەجىلى ەڭبەك ءسىڭىردى. قوسىننان قايتقاننان كەيىن گان خوۋمەي خۇنان - جياڭشى شەكاراسىنا تامىر تارتىپ، ۇنجىياشى تاسىھال اتزەتى، كۇزگى جىين - تەرن كوتەرلىسى ۇنجىياشى ارىمالار كەزدەسۇى ەسكەرتە- كىش سارايى، ۇنجىياشى كومىر كەنى سىياقتى نەگىزگى ساتى ورنىدارىندا ءۇن - ءتۇنسىز ۇلەس قوستى.

”بۇگىنگى جاقسى كۇندەر وڭايلىقشا قولعا كەلگەنى جوق، كوپتەگەن ساقا پارتيا مۇشەلەرى، ساقا جاۋىندە- گەرلەر تۇگەلدەي قۇربان بولدى، ولاردىڭ جۇڭگو توڭگەرسى ءۇشىن سىتەگەن قاهارماندىق ەڭبەكتەرىن استە ۇمىتۇعا بولمايدى“. گان خوۋمەي ۇنەمى بالالارى مەن نەمەرەلەرىن قازىرگى تاماشا كۇندەردى قاستەرە- لەپ، كەلگەن جولدى ۇمىتپاۋعا تارىبەلەپ وتىرادى.

(شىنخۇا اگەنتىگىنىڭ 1 - ايدىڭ 28 - كۇنى چاڭشادان بەرگەن خابارى)

جاڭا دامۇ ۇستانىمن باستان - اياق ساباقتاستىرامىز

___ قاشقار اймаقتىق پارتكومنىڭ شۇجىى لي نىڭپىڭئەمەن سۇخبات

سەزىمى ۇزدىكىسىز كۇشەيدى.

شكى قۇرلىقتى ەسك اشۇدىڭ، شەكارالىق ەسك اشۇدىڭ جاڭا يىگىن قالىپتاستىردى
انار بۇلت / شىنجياڭ گازەتىنىڭ ءتىلشىسى خان چىين-يان

” دامۇ قاشقار ايماعىنىڭ قوعام ورنىقتىلعبى مەن باياندى تىنىشتىعبىنىڭ ماڭىزدى نەگىزى“. لي نىڭپىڭ بىلاي دەدى: ”ءبىز وڭىرلىك اېزالىدە- لمىعبىزدى تولىق ساۋلەلەندىرىپ، جاڭالىق اشا، سايكەستى، جاسىل، اشىق، بىرگە يىگىلىككە كەنە- لەتىن جاڭا دامۇ ۇستانىمن بۇلجىماي دايەكتىلەندە- ىدىرىپ، قاشقاردى شىكى قۇرلىقتىق ەسىك اشۇدىڭ، شەكارالىق ەسك اشۇدىڭ جاڭا بېيگى ەتىپ قالىپتاستىرۇبىمىز كەرەك“.

5” شەكارا وتكەلى 8 ەمەلكەتپەن شەكارا- لاساتىن، ءبىر جولى ەۆروپا - ازىيانى تۇتاستىرا- تىن“ اېزالدىلىققا يە قاشقار ايماعى جۇڭگونىڭ ورتا ازىيامەن، وڭتۇستىك ازىيامەن ەكونوميكالىق سەلبەستىگىن تۇتاستىراتىن ورنى جانە ۇشتاسە- تىرئۇ ءتۇيىنى. وزگەشە جاعراپىيالىق ورنى قاش- قاردىڭ مەملىكەت جۇكتەگەن ەكونوميكالىق اشۇ رايونى، كەشەندى باجىسىز اۋماق ساياسات اېزالە- ىدىلمىعبن ءىپتى دە كورنەكتىلەندىرە ءتۇستى.

14” - بەسجىلدىق“ كەزىندە قاشقار سىرتقا ەسك اشۇدى ۇزدىكىسىز ۇلعايتىپ، جىبەك جولى ەكونوميكالىق بەلدەۋى وزەكتى رايونىنىڭ وڭ- تۇستىك شىنجياڭداعى تىرەكتى تىيانعى ورنىن ءداپ باسىپ، قاشقار ەكونوميكالىق اشۇ رايونى قۇرلىسى نىسانىن ويداعىداي يىگەرىپ، سىرتقا ەسك اشۇ دانەكەرىن بايىتىپ، سىرتقا ەسىك اشۇ دەڭگىيىن جوعارىلاتىپ، اشىق ەكونوميكالىق تۇزىلىستە جاڭالىق اشىپ، شىكى قۇرلىقتىق ەسىك اشۇ مەن شەكارالىق ەسىك اشۇدىڭ جاڭا بېيگىن قالىپتاستىرادى.

ەل دىشىندەگى ۇلكەن اېنالىمەدى نەگىزگى تۇلعا ەتەتىن، ەل ءىشى، خالىقارا سىندى قوس اېنالىم ءبىرىن - ءبىرى جەبەيتىن جاڭا دامۇ ارنا- سى بارىسىندا قاشقار ايماعىنىڭ وڭىرلىك اېزالىدە- لمىعبن ويداعىداي ساۋلەلەندىرۇ كەرەك.

”شەكارا وتكەلى اېزالدىلمىعبن ۇزدىكىسىز ساۋلەلەندىرىپ، اۋياتىمىيا، تەمىر جول، تاس جول سىندى كوپ ءتۇرلى فورمامەن بىرلەسىپ تاسىھالداۋدى مىڭگەرلىلەنىپ، شەكارا وتكەلى مەن ەكونوميكالىق اشۇ رايونىنىڭ، كەشەندى باجىسىز اۋماقتىڭ ەكونوميكالىق بايىلانىسىن قويۇلۇتسىپ، سول جەردىڭ وزىندە مانەرلەيتىن، كاسپ سالامى شوعىرلىنغان، ساۋدا زات اينالىمى، شەكارا ساپاحاتى، بازارشلاۋ ساۋداسى ءبىر تۇلعالانغان شەكارا وتكەلى ەكونوميكالىق تۇعبىرن قالىپتاستىرىپ، ’ءدالىز ەكونومىكاسىن‘ كاسپ سالامى ەكونومىكاسىنا‘، شە- كارا وتكەلى ەكونومىكاسىنا‘ اېنالىدىرۇدى لىگەردە- لەتەمىز“، - دەدى لي نىڭپىڭ.

ەرەكشە اېزال كاسپ سالامىن كۇش سالا جەتىلدىرەمىز
پارتيا 19 - كەزەكتى ورتالىق كومىيتەتنىڭ بەسىنشى جالپى ماجىلىسىندە اۋىل شارۋاشلىعبىن، اۋىل - قىستاقتى الدىمەن دامىتىپ، اۋىل - قىسە- تاقىتى گۇلدەندىرىدۇى جايپايى لىگەرلەتۇ العا قوبىلدى. ”وسى تالايقا ساي، ءبىز كاسپ سالا- سىنا قارجى قوسۇ ارقىلى ەكونومىكانىڭ دامۇىنا تۇرتكى بولۇ نىساناسىن وزەك ەتىپ، ’ءبىر اۋدان ءبىر جەتەكتىشى‘ كاسپ سالامىن دامىتۇ جولنا ساي، بازارنى ۇلعايتىپ، جەنەكتىشىن كۇ- شەيتىپ، تاۋار ماركاسىن جاقسارتىپ، ءۇندىرۇ، مانەرلەۋ، ساتۇ سىندى ءبىر تۇلعالانغان وسى زا-

مانعى اۋىل شارۋاشلىعبىنىڭ تۇتاس كاسپ سالامى جەلىسىنىڭ كەشەندى شاراسىن ويداعە- داي جۇرگىزىپ، اۋىل شارۋاشلىعبىنىڭ ساپاسىن جوعارىلاتىپ، ونىمىدىلىگىن ارتتىرۇدى لىگەرلە- تىپ، شارۋالاردىڭ كىرسىن ۇزدىكىسىز ورنىقتى ارتتىرۇىن جەبەپ، كەدەيلىكتەن اربىلتۇدان قامال

يوندىق ساپاسى كەڭەس 12 - كەزەكتى كومىتە- تى 4 - ءماجىلىسىنىڭ ساياۋ ادىستەرىن (جوبا نۇسقا) قارادى؛ باس بەلەت باقلاۋشى، بەلەت باقلاۋشىلاردىڭ تىزىمدىگىن (جوبا نۇسقا) قارا- دى، جوعارىدا ايتىلغان جوبا نۇسقالاردى اۋتۇ- نوميالى رايوندىق ساپاسى كەڭەس 12 - كەزەك- تى كومىيتەتى 4 - ءماجىلىسىنىڭ گرۇپپالارعا ءبو-

(باسى 1 - بەتتە)

جىين اۆتونوميالى رايوندىق پارتكومنىڭ تۇراقتى مۇشەسى، ۇيمىداستىرۇ ءبولمىنىڭ باسە- تىعبى لي فېيدىڭ كادىرلار قىزمەتىنە قاتىستى سىتەر جونىندەگى تۇسىندىرمەسىن تىڭدادى. كادىرلار قىزمەتىنە قاتىستى سىتەر جونىندەگى ءتىزىمىدى (جوبا نۇسقا) قارادى؛ اۆتونوميالى را-